

PAPER DETAILS

TITLE: "PENC GENC" SAHIBI OLMAK ISTEYEN BIR SAIR: CELÎLÎ

AUTHORS: Ramazan VURAL

PAGES: 763-772

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/659398>

استاد ESTAD

ESKİ TÜRK EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

[Journal Of Old Turkish Literature Researches]

(Prof. Dr. Muhammed Nur DOĞAN Armağan Sayısı)

E-ISSN: 2651-3013

DOI Number:

Cilt: 2 Sayı: 1 Şubat 2019

ss. 763-772

Makalenin Geliş

Tarihi

18/12/2018

Makalenin

Kabul Tarihi

28/12/2018

Yayın Tarihi

28/02/2019

“PENC GENC” SAHİBİ OLMAK İSTEYEN BİR ŞAİR:

CELİLİ

Ramazan VURAL*

İstanbul'un fethinden itibaren Osmanlı Devleti'nde elde edilen askerî ve siyasi zaferlerle birlikte ülkenin yükselen sosyal refah seviyesi kendini doğrudan edebiyat alanında da hissettirmeye başlamıştır. Klasik Türk Edebiyatı özellikle II. Mehmed döneminden itibaren bir şahlanışa geçmesiyle birlikte şairler daha rahat bir ortamda edebî eserler oluşturmaya başlamış, kendilerini maddî ve manevî yönden gözetecek hamiler bulmuşlardır. Bu dönemde şairler hüner göstermekle birlikte sarayın gözüne girmek ve sultandan itibar görmek amacıyla eserler kaleme almıştır.

Osmanlı Devleti'nin yükseliş devrinde bir duraksama olarak görülen II. Bayezid saltanatının son yıllarında doğan Celili'nin asıl adı Abdülcelil'dir. “Yüce, ulu olana mensup” anlamına gelen Celili mahlasını seçen şair, aslen İranlı olan bir aileden olup Bursa'da yaşamıştır. Celili, Hâmidî-i Acem veya Hâmidî-i İsfahânî olarak bilinen şairin küçük oğludur. Doğum tarihi tam olarak bilinmeyen şairin *Husrev u Şîrin* mesnevisinin hâtime bölümünde eseri 25 yaşında yazdığını söylemesinden doğum tarihinin H. 893/M. 1487-1488 olduğu düşünülmektedir. Doğum yeri hakkında da ihtilaflı bir durum söz konusudur. Sehî Bey ve Latifi İznik; Âşık Çelebi, Kınalızâde Hasan Çelebi, Beyânî, Gelibolulu Âlî, Ahdî ve Mehmed Süreyyâ ise Bursa'da doğduğunu

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı A.B.D. ramazan_vural_1461@hotmail.com ORCID: 0000-0002-1065-1566

Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi [ESTAD]

Cilt: 2 Sayı: 1 Şubat 2019 ss. 763-772

söylemektedir. Bu bilgiler değerlendirildiğinde şairin doğum yeri olarak Bursa gösterilmesi uygundur. Öğrenimi hususunda Sehî Bey, Âşık Çelebi ve Kınalızâde Hasan Çelebi tezkirelerinde şairin iyi bir eğitim aldığı ve bilgin bir kişi olduğundan söz edilmiştir. II. Bayezid zamanında doğan şair I. Selim ve I. Süleyman zamanında şöhret bulmuş II. Selim (M. 1566-1577) zamanında yine doğduğu yer olan Bursa'da vefat etmiştir. Ölüm tarihi üzerine farklı bilgiler mevcuttur. Tuhfe-i Nâilî H. 971/M. 1563-64, Gelibolulu Âlî ise H. 977/M. 1569'da öldüğünü söylemiştir. Celîlî; *Husrev ü Şîrîn*, *Leylâ vü Mecnûn*, *Hecr-nâme*, *Mehek-nâme*, *Şeh-nâme Tercümesi* ve *Yûsuf u Züleyhâ* adlı mesnevileri ve *Gül-i Sad- Berg-i Bî-Hâr* ve *Bahâr-nâme* adını verdiği divanından oluşan külliyatıyla dönemin hamse sahibi şairlerindendir. Genceli Nizâmî'nin beş mesnevisine cevap yazmak istediğini bu beyitle ifade eder:

*Budur peyveste bu gönülüm merâmı
K'olam hem pençe-i genc-i Nizâmî*

Eserlerinin konusu kısaca şöyledir:

Hecr-nâme: Celîlî, eserin özgün bir eser olduğunu, tercüme veya taklit olmadığını söyleyerek eseri yirmi iki yaşındayken H. 915/M. 1509-1510'da "Gül-i Sad-berg"den sonra yazdığını ve bu eserin diğer adının "*Hazân-nâme*" olduğunu söyler. "Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün" kalıbıyla yazılmış eser 485 beyittir. Aşk konusunun işlendiği *Hecr-nâme*'de olayların esas kahramanı Celîlî'nin kendisidir. Ancak Celîlî, gerçek kişiliğiyle eserde yer almaz. Eserde, kurmaca bir hikâye kahramanı ve divan şiirinin klâsik âşık tipi görülür. Eserdeki iç monologlar sayesinde Celîlî'nin psikolojisi ve aşk anlayışı hakkında fikir edinmek mümkündür.

Mehek-nâme: Celîlî, *Mehek-nâme*'sini M. 1515'te Yavuz Sultan Selim zamanında kaleme almıştır. Eser, aruzun "Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün" kalıbıyla yazılmış olup 87 beyitten oluşmaktadır. Hikâye Zer, Sim ve Mehek (Mihenk) arasında geçer. Sim ve Zer'in Mehek'i padişaha şikâyet etmeleri, padişahın Mehek'i dinledikten sonra Sim ve Zer'in ona iftira attığını anlaması ve Sim ile Zer'i suçlu bularak onlara damga bastırıp şehirde dolaştırması anlatılır. Değerinin bilinmediğini düşünen şair, güzel sembollerle hâlini anlatmış; güzelliğin, mal ve mülkün geçici olduğunu vurgulamıştır.

Şeh-nâme Tercümesi: Celîlî, *Husrev ü Şîrîn*'inin "hâtime" bölümünde, Firdevsî'nin otuz yılda meydana getirdiği *Şeh-nâme*'yi, kendisinin otuz ayda

yazabileceğini söylerken Şeh-nâme yazma isteğinden bahsetmiştir. Bugüne kadar varlığından şüphe edilen Celili'nin *Şeh-nâme Tercümesi* bugün Milli Kütüphane A. 3825/2 demirbaş numaralı eserin v. 18a-38b varakları arasında bulunmaktadır.

Celili'nin *Şeh-nâme*'si, mesnevi nazım biçiminde ve Şeh-nâme vezninde (Fe'ülün fe'ülün fe'ülün fe'ül) yazılmıştır. Bir Osmanlı tarihi görünümünde olan eserin beyit sayısını kesin olarak söylemek şimdilik mümkün değildir.

Yûsuf u Züleyhâ: Celili'nin bu adda bir mesnevisi olduğunu kaydeden sadece Beyânî'dir. Beyânî Tezkire'sinde “*Gül-i Sad-berg ve Yûsuf u Züleyhâ'sı vardur ve Leylâ vü Mecnûn'ı vardur...*” demesi ve Celili'nin *Husrev ü Şîrîn* eserinden hiç söz etmemesi ve diğer kaynaklarda “Yûsuf u Züleyhâ” adlı bir eserinin varlığıyla ilgili bir habere rastlanılmaması, “istinsah hatasından doğduğu” görüşü ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Agâh Sırrı Levend, Celili'nin külliyatı içinde *Yûsuf u Züleyhâ*'nın da mevcut olduğunu, fotokopisinin kendisinde olduğunu bildirmektedir. Ancak bunun da sehven yazıldığı düşünülmektedir.

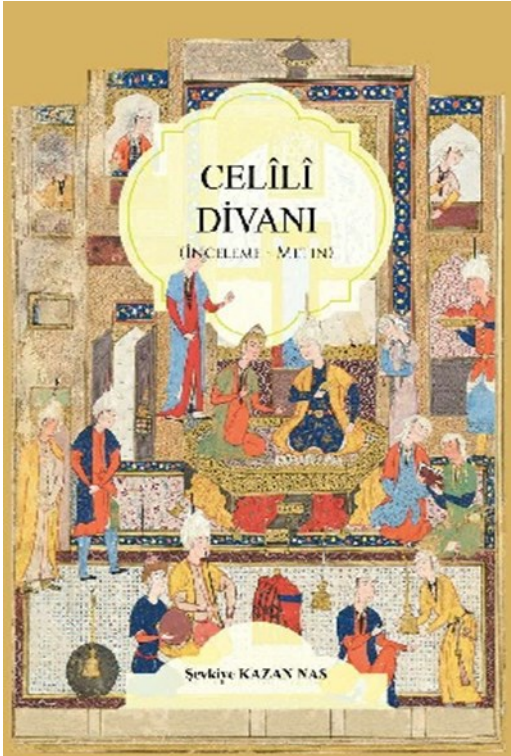
Celili; Türkçe ve Farsça'ya hâkim, iyi bir tahsil görmüş ve küçük yaşta öğrenmiş olduğu bilgileri hazmetmiş bir şair olmasına rağmen hak ettiği şöhreti bulamamıştır. Yalnız yaşamayı seven ve içine kapanık bir mizaca sahip olan şair, kaynaklara göre genç bir yaşta iken tecennün etmiş ve manzumelerinin bir kısmını cinnet halindeyken yazmıştır.

CELİLİ DİVANİ

KAZAN NAS, Şevkiye (2018). Celili Divanı (İnceleme-Metin), Konya: Palet Yayınları.

Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Sayın Şevkiye KAZAN NAS'ın hazırladığı *Celili Divanı (İnceleme-Metin)* 490 sayfadan oluşmaktadır. Divan, Paris Bibliotheque Nationale Kütüphanesi'nde bulunan 364 demirbaş numaralı eser esas alınarak çeviriyazı alfabesiyle oluşturulmuştur. Celili'nin farklı isimler altında oluşturduğu “*Bahâr-nâme*” (Süleymaniye Kütüphanesi, Galata Mevlevihanesi Bölümü, No. 137) ve “*Gül-i Sad-berg*” (Paris Bibliotheque Nationale ve Süleymaniye Kütüphanesi, Ali Nihat Tarlan Bölümü, No. 72/4) isimli seçkileri ise tenkitli metnin kuruluşunda önem arz etmiştir. Ayrıca nazire

mecmualarındaki Celîlî'ye ait olan şiirler taranmış; özellikle Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâ'ir* ile Pervâne Bey'in *Mecmû'atü'n-Nezâ'ir*'indeki şiirler ayıklanarak metne dâhil edilmiştir. Tenkitli metin hazırlanırken vezne ve anlama uygun olan nüsha tercih edilmiş, nüshadaki farklılıklar dipnotta gösterilmiştir. Metnin hazırlanmasında takip edilen metot ve metin tespitiyle ilgili açıklamalar ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Celîlî Divanı oluşturulurken eser üç ana bölüm üzerine detaylı bir biçimde kurulmuştur. Birinci bölüm *Celîlî'nin Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği*, ikinci bölüm *Celîlî Divanı'nın İncelemesi*, üçüncü bölüm ise *Celîlî Divanı'nın (Tenkitli Metni)* olmak üzere bu ana başlıklar altında toplanmıştır. Yukarıda adı zikredilen üç ana başlık altında birçok alt başlık bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla şöyledir:

Celîlî'nin Hayatı: Adı ve Mahlası, Doğum Yeri, Öğrenimi, Ailesi ve Akıması, Hayatı ve Kişisel Özelliklerine Ait Diğer Bilgiler, Ölümü, *Celîlî'nin Eserleri; Mesnevîleri, Divanı, Celîlî'nin Edebî Kişiliği.*

Celîlî Divanı'nın İncelenmesi: Şekil Özellikleri; Nazım Biçimleri, Vezin, Kafiye ve Redif, Dil ve Anlatım Özellikleri, Muhtevada Görülen Hususlar; Aşk, Dinî Unsurlar, Cemiyet Hayatı, Şahsiyetler, Ülkeler ve Şehirler, Nehirler, Dağlar, Denizler, Vadiler, Sosyal Hayat, Sonuç, Kaynakça.

Celîlî Divanı (Tenkitli Metin): Nüshaların Tanıtılması, Tenkitli Metin Hazırlanırken Takip Edilen Metot ve Metin Tespitiyle İlgili Açıklamalar, Tenkitli Metin.

Son olarak *Özel Adlar Dizini* ile eklenerek eser edebiyat sahasına ve araştırmacılara sunulmuştur.

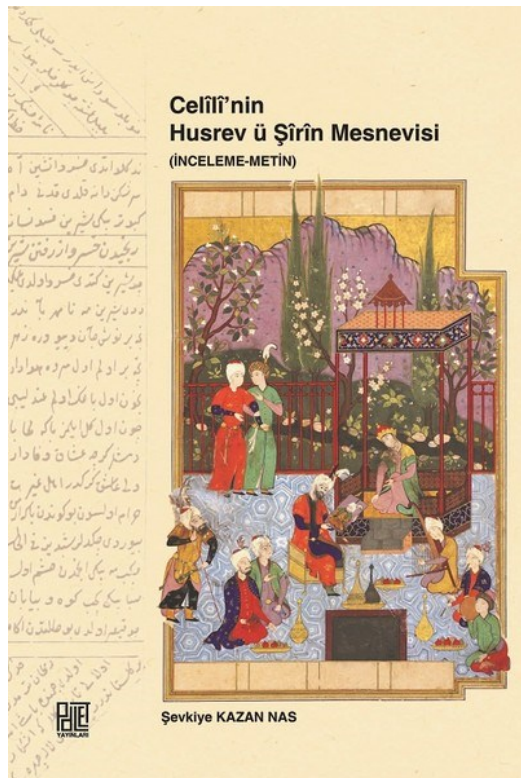
Âşık Çelebi'nin "...kasâ'idin işitmedüm..." dediği Celîlî hiç kaside yazmamıştır. Genel olarak gazel şairi diyebileceğimiz Celîlî "elif-bâ" sırasına göre bütün harflerle şiir yazmaya özen göstermiştir. Divan metninde 23'ü Farsça olmak

üzere 452 gazel bulunmaktadır. Gazelleri toplam 12 kalıpla kaleme almış olan şair çoğunlukla remel bahri tercih edilmiştir. Divan’da gazellerden sonra en çok yer alan 9’u Türkçe, 9’u Farsça, 2’si Arapça olmak üzere 20 kıtası bulunmaktadır. Bu kıtaların 7’si Farsça, 6’sı Türkçe olmak üzere tarih kıtasıdır. Bu nazım şekillerinin yanında ahreb bahriyle yazılmış 2 Farsça rubaî, 2 nazm, biri Farsça 8 muamma, ikisi Farsça 8 matla, biri Farsça 7 müfred ve 6 bendden meydana gelen bir murabba yer almaktadır. Divan’da 39’u Farsça, 2’si Arapça toplam 41 şiir bulunmaktadır.

Celili’nin gazellerinin konusu genellikle “âşıkâne” ve hasb-i hâl” tarzında olduğu için Divan’ın muhtevasında dikkati çeken en önemli husus, aşk temi olmuştur. Aşkın yanı sıra dinî unsurlar ile dönemin sosyal hayatı da kısmî bir tahlille değerlendirilmiştir.

CELİLÎ’NİN HUSREV Ü ŞÎRÎN MESNEVİSİ

KAZAN NAS, Şevkiye (2018). *Celili’nin Husrev ü Şîrîn Mesnevisi (İnceleme-Metin)*, Konya: Palet Yayınları.

Sayın KAZAN NAS’ın aynı yıl içinde çıkan ikinci kitabı *Husrev ü Şîrîn*, Celili’nin hamse olarak düşündüğü şaheserinin ilk ayağıdır. “Penc Genc” sahibi olabilmek için henüz yirmi beş yaşındayken (H. 918/M. 1512) yazılan eser Celili’nin ilk mesnevisi olup aruzun “Mefâ’ilün mefâ’ilün fe’ülün” kalıbıyla yazılmıştır. Üç adet nüshası (Ankara, Paris, Mısır) bulunan eser toplam 2012 beyitten oluşmaktadır. Eserini dönemin padişahı Yavuz Sultan Selim’e sunan şair, padişah’tan beklediği ilgiyi ve himayeyi bulamamıştır.

Mesnevinin kısaca özeti şudur: İran şahlarından Nüşîrevân’ın ölümünden sonra Şehzade Hürmüz tahta çıkar. Ülkesini çok iyi idare etmekte olan şahın

çocuğu olmaz. Allah’a gece gündüz dua etmesinin sonucunda bir erkek evlat sahibi olan şah, oğlunun adını Husrev-i Pervîz koyar.

Çocuk üç-dört yaşına gelince onu eğitmesi için Büzürcmîhr adlı bir üstâda verirler. On dört yaşında ok atmayı, kılıç kuşanmayı hülâsâ bütün fenleri öğrenir.

Husrev'in Şâvûr adında güngörmüş, becerikli ve nakkaş olan bir nedimi vardır. Sohbetleri sırasında Şâvûr, cihanı dolaştığı sırada bir gün yolunun Ermen'e düştüğünü, Mehîn Banu'nun bu güzel ülkenin şahı olduğunu, kocası ve çocuğu olmadığı için kardeşinin kızı Şîrîn'i yanına aldığını söyler. Kızın güzelliğini uzun uzun överek Mehîn Banu'nun onu veliaht yaptığını anlatır.

Kızın güzelliğini duyan Husrev ona hemen âşık olur. Şâvûr'un derhal Ermen'e gidip Şîrîn'i istemesini emreder. Şâvûr ipek bir kumaş üstüne Husrev'in resmini yaparak Şîrîn'in her gün eğlenmek için geldiği bahçesindeki servi dalına asar. Husrev'in ipek kumaş üzerine çizilmiş yüzünü görünce ona âşık olan şîrîn, resmi yüzüne gözüne sürer, yakasını yırtıp ağlamaya başlar. İki gün üst üste bu hâl devam eder. Nihayet Şâvûr resmin sahibinin Husrev olduğunu ve kendisine âşık olduğunu söylediğinde Şîrîn, Husrev'in yanına Medâyin'e gitmek üzere teyzesi Mehîn Banu'nun yanından ayrılır.

Öte yandan Husrev'i kıskananlar babası Hürmüz'e onu kötüleyip, kendi adına para bastırıldığından ve şah olmak istediğinden dem vururlar. Buna öfkelenen Hürmüz, Husrev'i zindana atılmasını emreder. Durumdan haberdar olan Büzürcmîhr'in uyarısı sayesinde Husrev sarayı terkedip Ermen'e doğru yola çıkar. Birkaç gün yol giden kafîle, bir tesadüfle Şîrîn'in de olduğu yerde mola vermek ister. O esnada havuz içinde yıkanmakta olan Şîrîn'i gören Husrev şaşkınlıktan parmağını ısırır. İzlenildiğinden habersiz Şîrîn, saçlarını yüzünden kaldırıncı Husrev'i görür. Hemen sudan çıkan Şîrîn, aceleyle giyinir. Atına binip uzaklaşırken gördüğü kişinin Husrev olup olmadığını düşünür. Çeşitli sebeplerden dolayı bir süre daha kavuşamayan âşıklar, sonunda Ermen'de bir araya gelseler de bu kavuşma kısa süreli olur. Şîrîn'in Ermen'den ayrılmasıyla Husrev de Rum diyarına gelir. Bu sırada Behram'ın Hürmüz'ü öldürerek İran tahtını ele geçirdiğini öğrenir. Bunun üzerine Husrev'e yardım eden Kayser, ordu hazırlayarak İran üzerine yürür. Savaşta Behram'ı yenerek İran tahtını Husrev'e teslim eder. Şîrîn de kendi ülkesinin tahtına geçmiştir ama Husrev'in Meryem'le evlendiğini öğrendiği için gamlıdır. Bu hâldeyken sarayının bahçesine bir süt havuzu yaptırdığı Ferhad, Şîrîn'e âşık olur ve bu aşkla kendini dağlara vurur. Bunu öğrenen Husrev, Ferhad'ı çağırarak imkânsız bir görev olarak Bîsütun dağına delmekle görevlendirir. Husrev, Ferhad'ın bu işte başarılı olacağından korkup onu ortadan kaldırmak için bir kocakarı bulup Ferhad'a Şîrîn'in öldüğünü söyler. Bunun üzerine Ferhad üzüntüsünden dövünüp can verir. Şîrîn de onun mezar taşını ve kitabesini yaptırır. Bu arada Meryem de

ölmüştür. İki âşık birbirine mektupla baş sağlığı diler ve bir süre sonra evlenirler. Husrev, öz oğlu Şîrûye tarafından hançerlenerek öldürülür. Şîrin de aynı hançerle kendini öldürür.

Celili'nin *Husrev ü Şîrîn* adlı mesnevisi dört ana bölüm üzerine detaylı bir şekilde incelenerek temellendirilmiştir. Birinci bölüm *Celili'nin Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği*, ikinci bölüm *Husrev ü Şîrîn'in Tanıtılması*, üçüncü bölüm *Husrev ü Şîrîn'in İncelemesi*, dördüncü bölüm *Tenkitli Metin* başlıklarından oluşmaktadır. Yukarıda adı zikredilen üç ana başlık altında birçok alt başlık bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla şöyledir:

Celili'nin Hayatı: *Adı ve Mahlası, Doğum Yeri, Öğrenimi, Ailesi ve Akrabası, Hayatı ve Kişisel Özelliklerine Ait Diğer Bilgiler, Ölümü, Celili'nin Eserleri; Mesnevileri, Divanı; Celili'nin Edebi Kişiliği.*

Husrev ü Şîrîn'in Tanıtılması: *Husrev ü Şîrîn'in Kaynağı ve Konusu, Fars ve Türk Edebiyatı'nda Husrev ü Şîrîn Yazan Şairler, Eserin Tanıtılması, Eserin Yazma Nüshası, Şeyhî ile Celili'nin Husrev ü Şîrîn'lerinin Karşılaştırılması.*

Husrev ü Şîrîn'in İncelemesi: *Husrev ü Şîrîn'in Kurgusal ve Tematik Yapısı: Hikâyenin Özeti, Vak'a Zinciri/Olay Örgüsü, Şahıs Kadrosu: Esas Kahramanlar, Hasım veya Karşı Güç Kahramanlar, Yönlendirici ve Yardımcı Karakterler, Fon/Dekoratif Karakterler; Zaman, Mekân, Motif ve Masal Unsurları, Sosyal Hayat, Dinî ve Ahlâkî Unsurlar, Bakış Açısı ve Anlatıcı, Anlatım Teknikleri; Husrev ü Şîrîn'in Dış Yapısı: Nazım Biçimi, Vezin, Kafiye ve Redif, Söz Sanatları, Dil ve Anlatım, Sonuç.*

Tenkitli Metin: *Metnin Kuruluşuyla İlgili Açıklamalar, Metnin Bölüm Başlıkları, Tenkitli Metin.*

Bu alt başlıklardan sonra *Kaynakça* ve *Özel Adlar Dizini* ile birlikte eser edebiyat sahasına kazandırılarak araştırmacılara sunulmuştur.

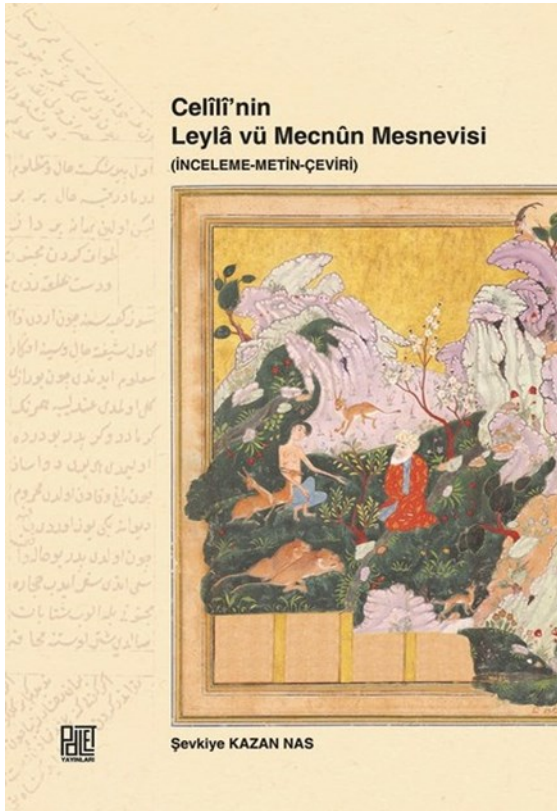
CELİLİ'NİN LEYLÂ VÜ MECNÛN MESNEVİSİ

KAZAN NAS, Şevkiye (2018). Celili'nin Leylâ vü Mecnûn Mesnevisi (İnceleme-Metin), Konya: Palet Yayınları.

Celili'nin ikinci mesnevisi olan *Leylâ vü Mecnûn*, ilk mesnevisi olan *Husrev ü Şîrîn*'den bir sene sonra H. 919/M. 1514 yılında Zilhicce/Ocak ayında Edirne'de tamamlanmıştır. Bilinen iki adet nüshası olan eserin bir nüshası Paris'te diğeri ise Mısır'dadır. Eser 2132 beyitten meydana gelmekte olup aruzun “Mef'ûlû mefâ'ilün fe'ûlün” kalıbıyla kaleme alınmıştır. Eser Yavuz

Sultan Selīm'e sunulmuş fakat şair yine istediği himayeye ulaşamamıştır. Ancak kaynaklarda Şehzade Süleyman'ın eseri görüp beğendiği yazılıdır.

Mesnevinin kısaca özeti şudur: *Arap kabilelerinden birisinde iyi huylu, makam ve mevki sahibi Seyyid-i âmirî adlı birisi vardır. Ancak onun adını yaşatacak bir oğlu yoktur. Sonunda Allah, onun sadaka ve dualarını kabul eder ve ona güzel bir oğlan ihsan eder. İmrü'l-Kays'ın asaletinde olması için babası oğlunun adını Kays koyar. Kays, güzel yüzlü birisini gördüğü zaman kendisini kucaklayıncaya kadar ağlar. Kays'ın bu hâlini görenler, onun büyüyünce âşık olacağına hükmederler.*

Babası onun iyi bir eğitim almasını istediği için bir okula verir. Okulda çocuklar boy hizasına göre dizilirler ve erkeklerin karşısına kızlar oturur. Kays'ın karşısına dünyalar güzeli Leylâ oturur. Birbirlerini görür görmez sevdalanan Kays ile Leylâ aşk acısı çekmeye başlar. Zamanla aşkları herkes tarafından duyulur. Durumdan haberdar olan Leylâ'nın annesi kızına nasihatler ederken, babası evden dışarı çıkmasını yasaklar. Bu duruma çok üzülen Leylâ sabahlara kadar ağlar.

Leylâ'yı görememek Kays'ı perişan eder. Bu duruma dayanamayan Kays eline bir tas alıp dilenci kılığına girerek Leylâ'nın evinin yolunu tutar. Dilencinin Kays olduğunu anlayan Leylâ bahaneyle dışarı çıkarak kısa

da olsa kapıda hasret giderir. Bir kez daha bu numaraya başvuran Kays'ın en sonunda gerçek kimliği ortaya çıkar, bundan sonra çöllere gider ve artık kendisi Mecnûn olarak çağırılır.

Oğlunun peşinden giden babası, ona Leylâ'yı alacağına ikna ederek eve getirir. Mecnûn'a türlü nasihatlerde bulunur. Dünyanın fani olduğunu, iyi ad bırakmak gerektiğini söyler. Kadınlarla, aşkla uğraşacağına, ilim aşkıyla uğraşmasını öğütler. Hatta eğer Leylâ'dan vazgeçerse kendisine daha güzel kız bulacağını

temin eder. Ancak Kays, bu durumun kendi elinde olmadığını ya kavuşacağını ya da bu aşkla öleceğini söyler.

Bir zaman sonra Leylâ'yı istemeye giden Mecnûn'un babası türlü bahanelerle reddedilir. Bu duruma bir hayli üzülen Mecnûn için Kâbe'ye gidip dua etmesi ve bu şekilde çare bulacağı söylenir. Ancak Kâbe'ye giden Mecnûn, bu dertten kurtulmayı istemek yerine, aşkının artması için dua eder. Bundan sonra Mecnûn ağlayarak çöllere düşer. Artık hayvanlar Mecnûn'un gamgüsarı olur. Bir gün Mecnûn'un hâlini görmek üzere Leylâ çıkagelir. İki âşık karşılaşınca kucaklaşır, hasret giderirler.

Nevfel adlı biri kırlarda avlanırken Mecnûn'a rastlar. Mecnûn hikâyesini sorup öğrendikten sonra Leylâ'ya kavuşacağını teminatını verir. Ne var ki Leylâ'yı görür görmez ona âşık olarak kendisi ona talip olur. Mecnûn'un hemen ortadan kaldırmak isteyen Nevfel zehirli bir şerbet hazırlanmasını ister. Ancak sâkî kadehi Mecnûn'a vermek yerine Nevfel'e verir ve Nevfel ölür.

Bu sırada ünü artan Leylâ'nın talipleri de artar. İbn Selâm adında bir kabile reisinin oğlu Leylâ'nın talibi olur. Babası tarafından İbn Selâm'a verilen Leylâ, düğün gecesi İbn Selâm'a tokat atarak kendisinin çölde yaşayan bir garibe ait olduğunu söyler ve kendisine el sürdürtmez.

Leylâ'nın evlendiği haberini bir cadıdan öğrenen Mecnûn çok üzülen bir mektup yazar. Bu mektubu alan Leylâ hemen cevap verir. Kendisini unutmadığını, başkasına eş olmadığını söyler.

Aşk derdi zamanla artan Leylâ öleceğini hisseder. Annesine ölünce kabir içindeki yönünün sevgiliye dönük olmasını, Mecnûn'a selam ve sevgilerini iletmesini, onun yolunda can verdiğini anlatmasını vasiyet eder. Leylâ, Mecnûn'un adını anarak vefat eder. Leylâ'nın annesi lacivert bir matem elbisesi giyinerek Mecnûn'un yanına gider. Leylâ'nın ölüm haberini alan Mecnûn ağlar, ağıtlar yakar, yere yığılıp kalır. Kendisine gelince bir an önce ölüp Leylâ'ya kavuşmak için el açar, dualar eder. Bu sırada duası kabul edilir ve ölüm vaki olur.

Leylâ vü Mecnûn mesnevi dört ana başlık halinde hazırlanmış ve detaylı olarak ele alınmıştır. Birinci bölüm *Celîlî'nin Hayatı*, *Eserleri*, *Edebî Kişiliği*, ikinci bölüm *Leylâ vü Mecnûn'un Tanıtılması*, üçüncü bölüm *Leylâ vü Mecnûn'un İncelemesi*, dördüncü bölüm *Tenkitli Metin* olarak hazırlanmıştır. Bu ana başlıklar haricindeki alt başlıklar şöyledir:

Celîlî'nin Hayatı: Adı ve Mahlası, Doğum Yeri, Öğrenimi, Ailesi ve Akrabası,

Hayatı ve Kişisel Özelliklerine Ait Diğer Bilgiler, Ölümü, Celîlî'nin Eserleri; Mesnevileri, Divanı; Celîlî'nin Edebi Kişiliği.

Leylâ vü Mecnûn'un Tanıtılması: *Leylâ vü Mecnûn'un Kaynağı ve Konusu, Arap, Fars, Urdu ve Türk Kaynaklarında Yazılmış Leylâ vü Mecnûn'lar, Eserin Tanıtılması, Eserin Yazma Nüshaları.*

Leylâ vü Mecnûn'un İncelenmesi: *Leylâ vü Mecnûn'un Kurgusal ve Tematik Yapısı: Hikâyenin Özeti, Vaka Zinciri/Olay Örgüsü, Şahıs Kadrosu, Zaman, Mekân, Motif ve Masal Unsurları, Sosyal Hayat, Eserdeki Temalar, Dinî ve Ahlakî Unsurlar; Leylâ vü Mecnûn'un Dış Yapısı: Nazım Biçimi, Vezin, Kafiye ve Redif, Söz ve Anlatım Sanatları, Dil ve Anlatım, Sonuç.*

Tenkitli Metin: *Metni Kuruluşuyla İlgili Açıklamalar, Metin.*

Bu alt başlıklardan sonra *Kaynakça* ve *Özel Adlar Dizini* ile birlikte eser edebiyat sahasına kazandırılarak araştırmacılara sunulmuştur.

SONUÇ

16. yüzyılın önemli hamse şairlerinden biri olan *Celîlî'nin Divanı*, *Husrev ü Şîrîn* ve *Leylâ vü Mecnûn Mesnevisi* ilk defa 2011 yılında çeviriyazı alfabesi kullanılarak tenkitli metin neşri yapılmıştır. Kitapların ilk baskılarının kısa sürede tükenmesi ve öğrencilerden gelen yoğun talep değerlendirilerek 2018 yılında yayınlar gözden geçirilip tekrar edebiyat âlemine sunulmuştur.

Büyük bir sabır ve ciddiyetle hazırlanan bu eserlerin ilim âlemine katkı sağlayacağı şüphesizdir. Doç. Dr. Sayın Şevkiye KAZAN NAS tenkitli metin neşri ve edebiyat tarihi ile ilgili yapacağı yeni çalışmalarıyla ilim âlemine önemli katkılarda bulunarak araştırmacılara ve biz öğrencilere yol göstermeye devam edecektir.